

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В
ПРОЦЕСАХ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»**

Виконала: студент 4-го року навчання,
Спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та
страхування

Дмитрук Юлія Олексіївна

Керівник: Слав'юк Н.Р.
кандидат економічних наук, доцент

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою « _____ »

Секретар ЕК _____ Донкоглова Н.А.

«_____» _____ 2022 р.

Київ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ.....	5
1.1 Передумови виникнення та історія створення міжнародних фінансових організацій.....	5
1.2 Міжнародний валютний фонд та його вплив на економіки країн.....	7
1.3 Кредити Групи Світового Банку.....	10
1.4. Особливості діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку.....	13
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	16
2.1 Світова практика співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.....	16
2.2. Співробітництво України з Міжнародним валютним фондом.....	22
2.3 Вплив кредитів Групи Світового банку на економіку України.....	28
2.4. Стан та тенденції кредитування ЄБРР.....	32
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	37
3.1 Перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями.....	37
3.2. Моделювання впливу кредитів міжнародних організацій на економіку України.....	40
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТОК А.....	55

ВСТУП

Міжнародні фінансові організації було створено з метою підтримки та стабілізації економік країн-членів цих організацій за рахунок надання їм кредитів та реалізації спеціально створених програм, покликаних вирішити проблеми з платіжним балансом країни, поповнити її золотовалютні резерви, підтримати стабільний курс національної валюти та реалізувати необхідні реформи в усіх галузях економіки країни. В нинішніх умовах **актуальність теми** «Роль міжнародних фінансових організацій в процесах стабілізації економіки України» є дуже високою, адже теперішня підтримка економіки України та подальше її відновлення після закінчення війни є неможливим без фінансової допомоги цих організацій.

Метою дослідження є аналіз співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями.

В рамках мети дослідження доцільно виокремити наступні **задачі дослідження**:

1. Дослідити історію та передумови формування міжнародних фінансових організацій
2. Визначити мету та особливості надання кредитів країнам-членам організацій
3. Визначити проблеми та перспективи подальшої співпраці з цими установами на прикладі України
4. Проаналізувати вплив кредитів МВФ на економіку України

Об'єктом дослідження є співпраця країн з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема з такими установами як Міжнародний Валютний Фонд, група Світового Банку (на прикладі Міжнародного банку реконструкції та розвитку і Міжнародної Асоціації Розвитку), Європейський Банк Реконструкції та Розвитку.

Предмет дослідження – вплив кредитів, наданих міжнародними фінансовими організаціями на економіку України.

Інформаційну базу дослідження становлять закони України, статистичні матеріали Національного Банку України, Міністерства Фінансів України, Міжнародного Валютного Фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Європейського банку реконструкції та розвитку, наукові статті вітчизняних та зарубіжних дослідників, ресурси Інтернет.

У першому розділі роботи наведено теоретичну інформацію про міжнародні фінансові організації МВФ та групи Світового Банку – історія, причини, передумови їх виникнення та умови, за якими вони ведуть співпрацю з країнами-членами організацій.

Другий розділ роботи присвячений особливостям співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. Розглянуто міжнародний досвід, а також співпраця України з МВФ, МБРР та ЄБРР, зокрема історія співпраці, програми, реалізовані цими організаціями та наведено аналітику про надходження від них коштів за увесь період співпраці.

У третьому розділі роботи висвітлено проблеми, які виникли під час співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями, позитивні сторони та перспективи подальшої реалізації спільних проектів в умовах війни та майбутньої повоєнної реабілітації економіки. Створено модель впливу кредитів Міжнародного Валютного Фонду на економіку України.

РОЗДІЛ 1

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ

1.1 Передумови виникнення та історія створення міжнародних фінансових організацій

Велика Депресія та Друга світова війна нанесли нищівного удару у ХХ столітті не тільки по економіках країн, але і по золотому стандарту. Особливо постраждав золотодивізний стандарт, при якому центральні банки країн обмінювали свої банкноти не на золото, а на валюту і мали для цього спеціальні валютні запаси. Це викликало необхідність розробки нової валютно-фінансової системи, яка була би здатна функціонувати у нових пост-воєнних реаліях та задовольняти потреби світового господарства. Міжнародні економічні відносини потребували регулювання, країни мали необхідність у нових фінансових ресурсах для відбудови економіки. Історично склалось так, що певні країни (особливо США, які під час Другої світової війни перетворились із боржника у кредитори) мали надлишок таких ресурсів та мали можливість допомогти країнам, які цього потребували. Отже, з'явилась необхідність у створенні системи міжнародної співпраці, яка б регулювалась певними міжнародними стандартами та сприяла міжнародному економічному розвитку. За підсумками Бреттон-Вудської конференції, яка відбулась у 1944 році, міжнародна спільнота визначилась із новою організаційною структурою повоєнної міжнародної економіки та ухвалила рішення про створення фінансових організацій, які б реанімували міжнародну економіку і валютно-фінансову систему, забезпечили їх стабільність та сприяли їх подальшому розвитку. Цими організаціями стали Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку [1].

Найбільш важливими, ключовими міжнародними фінансовими організаціями є Група Світового банку і Міжнародний валютний фонд. Міжнародний банк реконструкцій та розвитку (МБРР), який є головною та найвпливовішою із 5 організацій, які входять до складу Групи Світового банку, має на меті фінансування певних "проектів" розвитку. Тільки за особливих обставин передбачається виділення коштів на не пов'язані з проектом, політичні цілі. Створення МБРР пояснюється існуванням «політичного ризику», що викликає необхідність впливати на економічну політику в країнах, що розвиваються.

Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) – міжнародна фінансова організація, метою існування і діяльності якої є:

- А) сприяння міжнародному валютному співробітництву шляхом консультацій і співпраці,
- Б) сприяння впорядкованим і стабільним валютним домовленостям між членами;
- В) надання допомоги у створенні багатосторонньої системи розрахунків у міжнародній торгівлі;
- Г) надання необхідних фінансових ресурсів державам-членам з метою корекції їх проблем з платіжним балансом

Статут МВФ дає кожній країні-члену право позичати при дотриманні зазначених умов для задоволення потреб у фінансуванні платіжного балансу. МВФ визнає це право за допомогою збереження пруденційного балансу використовуваних ресурсів на рівні 20% від квоти країн-кредиторів. Отже, існування МВФ як резервного кредитора є невід'ємною частиною його внеску у забезпечення глобальної фінансової стабільності [2].

Отже, міжнародні фінансові організації (МФО) були створені для координування міжнародної економічної діяльності, вирішення наявних проблем, з якими вона стикається та для забезпечення стійкого зростання міжнародної економіки. Ключовими МФО є Міжнародний валютний фонд, створений для організації та контролю міжнародного валютного співробітництва, та Міжнародний банк реконструкції та розвитку, що тісно співпрацює із урядами

країн та надає фінансування, гарантії, консультативні послуги та сприяє вирішенню глобальних проблем, таких як зменшення бідності.

1.2 Міжнародний валютний фонд та його вплив на економіки країн

Міжнародний валютний фонд був створений у липні 1944 році на Бреттон-Вудській конференції у місті Бреттон-Вудс, штат Нью Гемпшир, США, за участю 44 країн для виконання трьох важливих місій:

1. Розширення валютної співпраці між країнами;
2. підтримка розвитку міжнародної торгівлі та економічного зростання;
3. запобігти та попередити поширення політик, які б шкодили економічному розвитку [3].

МВФ офіційно розпочав свою діяльність у 1947 році. Міжнародний валютний фонд складається із 190 держав-членів, 150 з яких представлені у складі персоналу (штат у 2700 осіб). Штаб-квартира знаходиться у Вашингтоні.

Для підтримки стабільності та попередження криз, які можуть виникнути у міжнародній валютній системі, Міжнародний валютний фонд відслідковує економічну політику держав-членів та веде моніторинг економічних та фінансових змін на національному, регіональному та міжнародних рівнях. Також країни отримують рекомендації від фонду, які сприяють збільшенню ефективності їх економічної політики та зменшують їх вразливість і чутливість до економічних та фінансових світових криз [4].

Спеціальні права запозичення – це міжнародний резервний актив, створений МВФ в 1969р. для підтримки Бреттон-Вудської системи обмінного курсу. По своїй суті СПЗ є кошиком із валют країн-економічних лідерів (Великобританія, ЄС, Японія, США), який доповнює офіційні резерви держав-членів. СПЗ існує лише у безготівковій формі вигляді записів на банківських рахунках. Вартість СПЗ визначається щоденно. Метою створення СПЗ є «подолання парадоксу Тріффіна в межах Бреттон-Вудської валютної системи – протиріччя між міжнародним

характером використання і національною природою валют. Країні, що брала участь у цій системі, потрібні були офіційні резерви – урядові або центральні банківські капіталовкладення у формі золота і загально прийнятих іноземних валют, які могли б бути використані, щоб донести чисту валюту на міжнародний валютний ринок, з метою збереження його обмінного курсу. Світовий попит на два ключових резервних активи – золото і долар США – довели неадекватність світового торговельного та фінансового розвитку, що мали місце в той час. Таким чином, світова спільнота вирішила створити резервні активи під протекцією МВФ.

Згідно зі статтями Угоди Міжнародного Валютного Фонду (розділ 1 ст.15 і ст.18), МВФ може розподіляти СПЗ державам-членам пропорційно їх квотам у МВФ.» [5]

Основним джерелом фінансових ресурсів Міжнародного валютного фонду є квоти держав-членів, які є відображенням розміру та відносної позиції країни у світовій економіці. Перегляд квот відбувається регулярно. Одним із найбільших з таких переглядів став 14 перегляд, який відбувся у 2014 році і за результатами якого обсяг ресурсів, які надходять від квот вдвічі збільшився до 687 мільярдів доларів США (або ж 477 мільярдів СПЗ). Зміни набули чинності у 2016 році. 15 перегляд, який відбувся у 2020 році, не змінив обсяги квот, тому вони і зараз залишаються на рівні 477 мільярдів СПЗ.

У додаток до квот МВФ має ще одне джерело фінансових ресурсів – це механізм кредитування між Міжнародним валютним фондом, групами держав-членами та організаціями. Ці механізми є найголовнішим страховим інструментом МВФ на випадок недостатньої кількості ресурсів по квотах [4].

Одним із обов'язків Міжнародного валютного фонду є надання кредитів державам-членам фонду, які зіткнулись з проблемами з платіжним балансом. Фінансова допомога МВФ направлена на поповнення міжнародних резервів країни, стабілізацію валюти, боротьбу із проблемами, які спричинили проблеми з платіжним балансом та на створення необхідних умов для забезпечення економічного розвитку країни. МВФ, на відміну від банків розвитку не надає

кредити на конкретні проекти. Загальна інформація про кредитування від МВФ представлена у Таблиці 1.1:

Таблиця 1.1 Загальна інформація про кредитування МВФ

Загальна сума кредитування, яку МВФ може надати своїм державам-членам	1 трлн дол США
Відсоткова ставка по кредитах країнам із низьким доходом	0%
Кількість існуючих кредитних домовленостей	29
Кількість країн, які отримали надзвичайне фінансування	80
Обсяг пільгового кредитування на рік	1.8 млрд дол США

Джерело: складено автором на основі даних [6]

Кредитування Міжнародного валютного фонду сприяє створенню необхідних умов для вирішення питань та проблем, які виникають у держав-членів МВФ із платіжним балансом. Усі держави-члени МВФ мають право на доступ до ресурсів Фонду на Рахунку загальних ресурсів на непільгових умовах. МВФ також надає пільгову фінансову підтримку країнам із низькими доходами. Ця підтримка полягає у наданні кредитів по нульовим відсотковим ставкам через Трастовий фонд з ціллю зменшення рівня бідності та сприянню економічного зростання у країні.

Основна частина кредитів країнам з ринком, що ще розвивається або уже з розвиненим ринком, які потрапили у кризове становище, надавалась через домовленості про кредит «стенд-бай». Ця допомога націлена на подолання короткострокових або потенційних проблем чи загроз, які стосуються платіжного балансу країни. Механізм кредитів «стенд-бай» є аналогічним і для надання кредитів країнам із низькими доходами. Якщо країна потрапляє у затяжну кризу і проблеми з її платіжним балансом є середньостроковими, застосовується механізм розширеного кредитування. Знову ж таки, цей механізм є аналогічним як для країн

із розвиненим ринком так і для країн із низькими доходами. Використання цього механізму суттєво збільшилось після світових фінансових криз, коли проблеми із платіжним балансом є структурними та виникають у багатьох державах-членах МВФ [6].

Отже, Міжнародний валютний фонд (МВФ) – це міжнародна фінансова організація, яка складається зі 190 держав-членів, створена у 1944 році з метою підтримки фінансової стабільності у світі та співпраці країн у валютно-фінансовій сфері. МВФ також має на меті сприяння міжнародної торгівлі, стабільності валют, стійке економічне зростання, збільшення зайнятості та зменшення бідності у світі. МВФ допомагає країнам у вирішенні питань, які виникли з їх платіжним балансом шляхом надання необхідних фінансових ресурсів. Основним джерелом фінансових ресурсів організації є квоти держав-членів.

1.3 Кредити Групи Світового Банку

Група Світового Банку – міжнародна фінансова організація, до якої входять 5 установ. Установи групи Світового Банку представлені на Рисунку 1.1:

Рисунок 1.1 – Установи Групи Світового Банку

Ціль Групи Світового Банку – створення сприятливих умов для економічного зростання держав-членів та залучення ресурсів із вже розвинених країн у країни, які розвиваються задля підвищення життєвих стандартів та зменшення рівня бідності [7].

«З метою подолання бідності та прискорення забезпечення загального добробуту Світовий банк виокремив три основні напрями сприяння сталому розвитку. Це сприяння стійкому економічному зростанню в інтересах всіх верств населення, збільшення обсягів та ефективності інвестицій у людей, а також підвищення стійкості до нестабільності, потрясінь або загроз у світовій економіці [8].»

Основною позиковою організацією групи Світового Банку є Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). МБРР – це найбільша установа, що надає позики на розвиток країнам з середнім рівнем доходів, а також відіграє роль головного каталізатора щодо фінансування з інших джерел [7].

Основними завданнями Міжнародного банку реконструкції та розвитку є:

- а) сприяння розвитку економіки країн-членів МБРР шляхом надання їм довгострокових позик і кредитів;
- б) заохочення іноземного інвестування через надання гарантій або участь у позиках та іноземних інвестиціях приватних кредиторів;
- в) стимулювання тривалого збалансованого зростання міжнародної економіки [9].

Організаційна структура МБРР представлена на Рисунку 1.2:

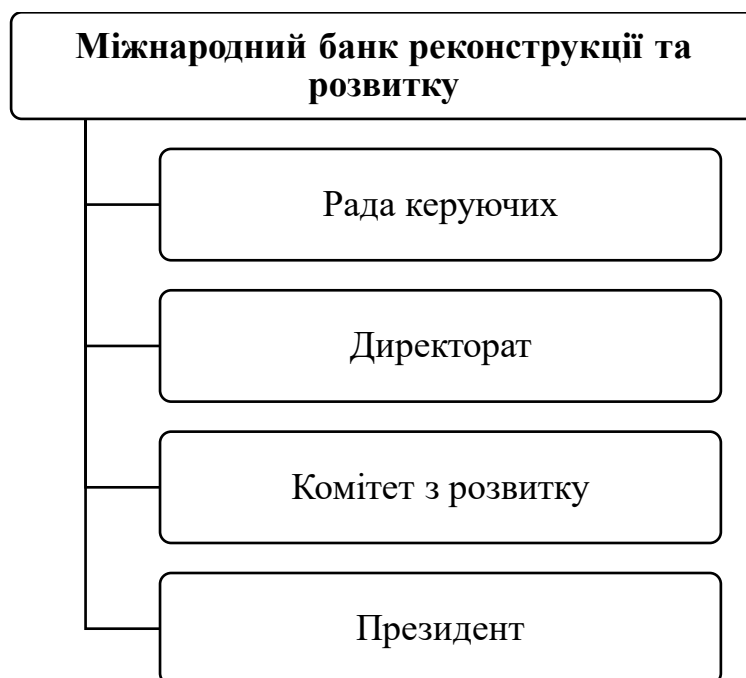

Рисунок 1.2 – Організаційна структура Міжнародного банку реконструкції та розвитку

Джерело: складено автором на основі даних [9]

Формування ресурсів МБРР відбувається за рахунок 3 джерел:

1. Уставний капітал
2. Позикові кошти
3. Платежі в рахунок погашення боргу [10]

Залежно від цілі кредитування кредити Міжнародного банку реконструкції та розвитку можна поділити на інвестиційні та системні кредити. Інвестиційні кредити надаються на фінансування конкретних проектів або програм. Системні кредити призначені для подолання проблем макроекономічного характеру.

Класифікація системних кредитів МБРР представлена у Таблиці 1.2:

Таблиця 1.2 Класифікація системних кредитів МБРР

Вид кредиту	Опис
Структурного регулювання	на фінансову підтримку трансформації економічної політики і здійснення інституційних реформ у країнах, що отримують кредити

Продовження Таблиці 1.2

Вид кредиту	Опис
Структурної перебудови сектора	на підтримку змін у політиці й інституційних реформ у найважливіших секторах
Кредити на відбудову	на підтримку урядової політики реформ, спрямованих на розвиток приватного сектора
Кредити на скорочення заборгованості	на допомогу країнам з високим рівнем заборгованості

Джерело: [10]

Отже, Група Світового Банку складається з п'яти організацій – Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороння агенція гарантування інвестицій (БАГІ) та Міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів (МЦУІС). Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку є найбільшою установою Групи Світового Банку. Основною метою існування організації є сприяння розвитку економіки країн-членів МБРР шляхом надання їм довгострокових позик і кредитів.

1.4. Особливості діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) було створено у квітні 1991 року після завершення «холодної війни» з метою побудови нової епохи в Центральній та Східній Європі. ЄБРР проводить свою діяльність у більш ніж 30 країнах та інвестує в проекти, які сприяють переходу до відкритої ринкової економіки і також розвитку приватної та підприємницької діяльності. З моменту становлення банк успішно реалізував понад 6133 проектів [11].

Європейський банк реконструкції та розвитку займається фінансуванням проектів як у фінансовому, так і у реальному секторах економіки. Банк інвестує кошти у створення нових компаній та надає допомогу вже існуючому бізнесу. Клієнти банку є представниками різних країн та різних галузей економіки і всіх їх об'єднує ключові принципи прозорості та стійкості, які лежать в основі кожного проекту. ЄБРР також займається реформуванням банківських систем, лібералізацією цін, приватизацією та формуванням необхідної нормативно-правової бази в розрізі майнових прав.

ЄБРР веде активну діяльність у таких секторах та сферах економіки:

- агропромисловий комплекс;
- інформаційні та комунікаційні технології;
- муніципальна інфраструктура;
- правові реформи;
- природні ресурси;
- промисловість;
- транспорт;
- стійке ресурсокористування та зміна клімату;
- фінансові установи;
- фонди прямих інвестицій;
- енергетика;
- ядерна безпека [12].

Кредитування ЄБРР проектів приватного сектора зазвичай починаються мінімум від суми 3 мільйони євро до 250 мільйонів євро. Середня сума позики – 25 мільйонів євро.

Позики ЄБРР структуровані з високим ступенем гнучкості, щоб надати саме таку позику, яка відповідає потребам певного клієнта і проекту. Такий підхід визначає кожен валюту позики та формулу процентної ставки. Основою для отримання позики є очікуваний грошовий потік проекту та здатність клієнта погасити кредит протягом узгодженого терміну. Кредитний ризик може бути

повністю взятий на себе Банком або частково переданий на ринок. Позика може бути забезпечена активами позичальника та/або може бути конвертована в акції або бути пов'язана з акціонерним капіталом. Повні деталі обговорюються з клієнтом в кожному конкретному випадку.

Характеристики кредитування від Європейського банку реконструкції та розвитку для великих проектів:

- Сума позики зазвичай коливається від 3 до 250 мільйонів євро, хоча в деяких випадках вона може бути меншою;
- Фіксована або плаваюча ставка;
- Деноміновані в основних іноземних або місцевих валютах;
- Короткострокові та довгострокові терміни погашення до 15 років;
- Можуть бути включені пільгові періоди для конкретного проекту [13].

Фінансування менших проектів виконується через фінансових посередників або в рамках спеціальних програм із меншим обсягом прямих інвестицій у менш розвинених країнах.

Отже, Європейський банк реконструкції та розвитку – це некомерційний банк, створений у 1991 році, який надає свої послуги у більше ніж 30 країнах Східної та Центральної Європи. Послугами банку є інвестування в проекти як у фінансовому, так і у реальному секторах економіки та надання консультативних послуг.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

2.1 Світова практика співпраці з міжнародними фінансовими організаціями

Розглянемо світову співпрацю з міжнародними організаціями в рамках Міжнародного Валютного Фонду. Основними показниками співпраці можна виділити наступні:

- Кількість країн-членів
- Кількість проектів/програм (активних та загалом)
- Обсяги кредитування (на прикладі певної країни та кошти виділені на всіх держав-членів)

Міжнародний Валютний Фонд нараховує 190 держав-членів, що свідчить про глобальність та інклюзивність організації. МВФ надає кредити для країн, які мають наявні або потенційні проблеми із платіжним балансом. Кошти спрямовані на стабілізацію курсу національної валюти, відновлення міжнародних резервів та на створення відповідних умов для подальшого економічного зростання паралельно із корекцією наявних проблем економіки [14].

Динаміку зростання обсягу спеціальних прав запозичення МВФ у період з 2009 по травень 2022 року представлено на Рисунку 2.1:

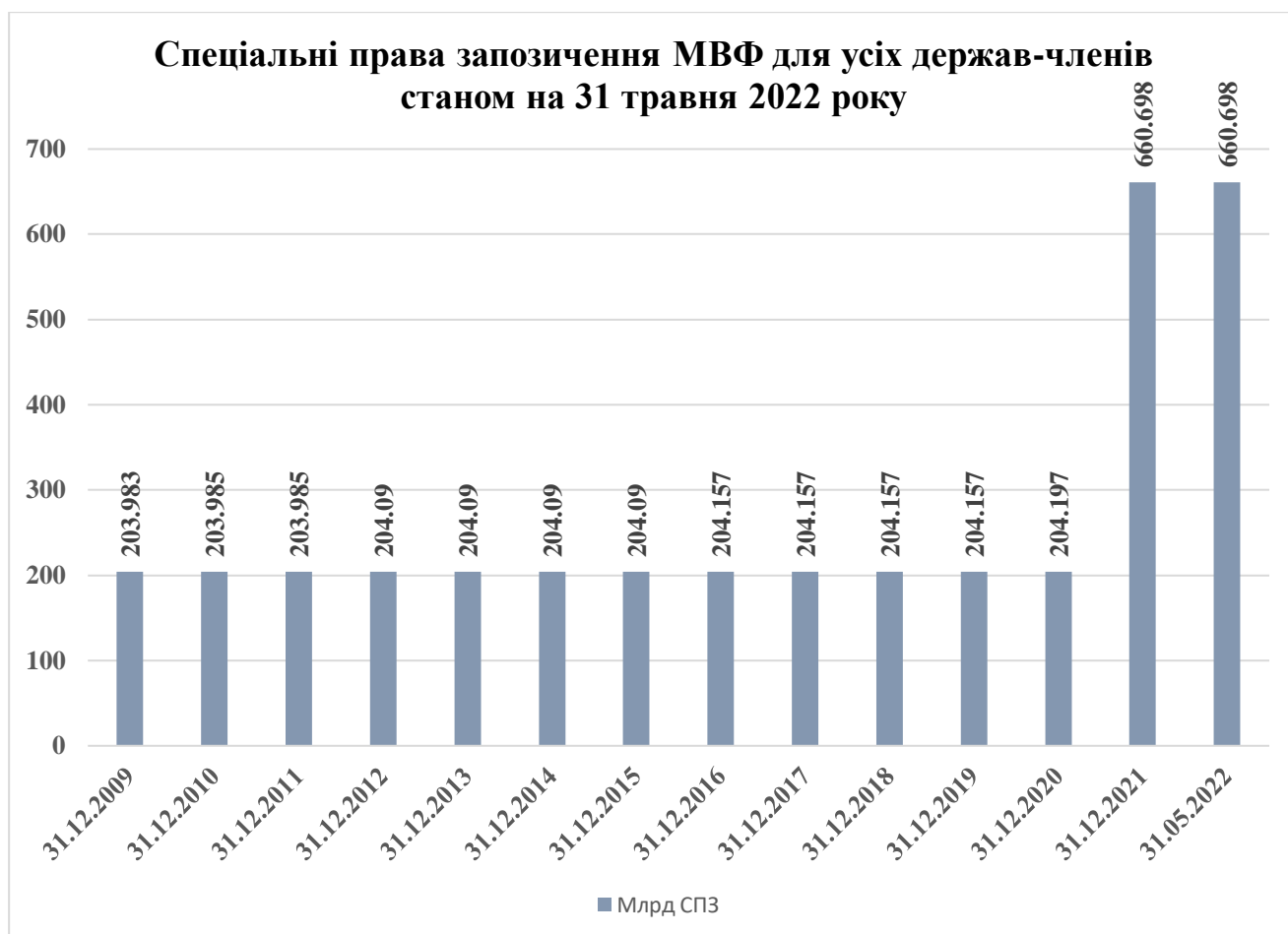

Рисунок 2.1 – Спеціальні права запозичення МВФ для усіх держав-членів станом на 31 травня 2022 року, млрд, 2009-2022рр.

Джерело: складено автором на основі даних [15]

Як видно з Рисунку 2.1, спеціальні права запозичення зростають у динаміці. Найбільше зростання відбулось у період з 31 грудня 2020 року до 31 грудня 2021 року – з 204,97 млрд СПЗ до 660,698 млрд СПЗ – на 455,719 млрд СПЗ або на 322%. Причиною такого стрімкого зростання стала фінансова криза, спричинена коронавірусом. 2 серпня 2021 року МВФ прийняв рішення безпрецедентно підвищити СПЗ для збільшення глобальної ліквідності та для допомоги державам-членам у відновленні економіки після коронакризи.

Програми, за якими МВФ надає кредити країнам-членам фонду станом на 31 травня 2022 року :

- Stand-by arrangements

Таблиця 2.1 Програма Stand-by МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Сенегал	07.06.2021	06.12.2022	302	129,4

Джерело: складено автором на основі даних [16]

- Extended arrangements (EFF)

Таблиця 2.2 Програми розширеного фінансування (EFF) МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Аргентина	25.03.2022	24.09.2024	31914	24914
Барбадос	01.10.2018	30.09.2022	322	17
Камерун	29.07.2021	28.07.2024	322	184
Коста Ріка	01.03.2021	31.07.2024	1237,49	824,92
Еквадор	30.09.2020	29.12.2022	4615	1207
Екваторіальна Гвінея	18.12.2019	17.12.2022	205,009	175,722
Ефіопія	20.12.2019	19.12.2022	751,75	661,54
Габон	28.07.2021	27.07.2024	388,8	307,8
Йорданія	25.03.2020	24.03.2024	1070,472	480,34
Кенія	02.04.2021	01.06.2024	1248,44	773,49
Республіка Молдова	20.12.2021	19.04.2025	396,175	314,675
Пакистан	03.07.2019	02.10.2022	4268	2124
Сейшели	29.07.2021	28.03.2024	74	26
Сурінейм	22.12.2021	21.12.2024	472,8	394

Джерело: складено автором на основі даних [16]

- Precautionary and Liquidity Line (PLL)

Таблиця 2.3 Програма Precautionary and Liquidity Line (PLL) МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Панама	19.01.2021	18.01.2023	1884	1884

Джерело: складено автором на основі даних [16]

- Short-term Liquidity Line (SLL)

Таблиця 2.4 Програма Short-term Liquidity Line МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Чилі	20.05.2022	19.05.2023	2529	2529

Джерело: складено автором на основі даних [16]

- Extended Credit Facility (ECF)

Таблиця 2.5 Програми розширеного кредитування (ECF) МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Афганістан	06.11.2020	05.05.2024	259	74
Камерун	29.07.2021	28.07.2024	161	92
ЦАР	20.12.2019	19.12.2022	83,55	47,742
Чад	10.12.2021	09.12.2024	392,56	336,48
Демократична Республіка Конго	15.07.2021	14.07.2024	1066	761,4
Республіка Конго	21.01.2022	20.01.2025	324	259,2
Гамбія	23.03.2020	22.06.2023	55	15

Продовження Таблиці 2.5

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Ліберія	11.12.2019	10.12.2023	155	87
Мадагаскар	29.03.2021	28.07.2024	219,9	122,2
Малі	28.08.2019	27.08.2022	139,95	59, 95
Республіка Молдова	20.12.2021	19.04.2025	198	114,288
Мозамбік	09.05.2022	08.05.2025	340,8	272,6
Непал	12.01.2022	11.03.2025	282,42	203,9
Нігер	08.12.2021	07.12.2024	197,4	157,9
Сомалі	25.03.2021	24.03.2024	252,8	35
Судан	29.06.2021	28.09.2024	1731	741,5
Уганда	28.06.2021	27.06.2024	722	451,25

Джерело: складено автором на основі даних [16]

- Standby Credit Facility (SCF)

Таблиця 2.6 Програма Standby Credit Facility (SCF) МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Сенегал	07.06.2021	06.12.2022	151	64,8

Джерело: складено автором на основі даних [16]

Розглянемо співпрацю Групи Світового Банку з країнами на прикладі однієї організації-члену Групи Світового Банку – Міжнародної Асоціації Розвитку. Міжнародна асоціація розвитку виділяє кошти країнам-одержувачам відповідно до рівня їхнього доходу та успішності управління їхньою економікою та поточними проектами МАР. Умови кредитування від асоціації є дуже пільговими, що означає, що кредитування відбувається або за дуже низькими, або взагалі за нульовими відсотковими ставками. Умови фінансування визначаються з урахуванням ризику виникнення боргових проблем країн-одержувачів, рівня ВНД на душу населення та

кредитоспроможності запозичень від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР). Одержувачі з високим ризиком боргової кризи отримують 100% фінансової допомоги у вигляді грантів, а ті, хто має середній ризик боргової кризи, отримують 50% у вигляді грантів. Інші країни отримують кредити на регулярних або змішаних умовах зі строком погашення 38 і 30 років відповідно. Малі держави отримують фінансування МАР на спеціальних умовах для країн малої економіки – з 40-річним терміном погашення [17]. У Таблиці 2.2 представлено ТОП-10 країн, які за результатами 2021 року отримали найбільший обсяг фінансування від Міжнародної асоціації розвитку:

Таблиця 2.7 ТОП-10 країн із найбільшим обсягом фінансування від МАР, 2021р.

№	Країна	Сума кредитування, млн дол США
1.	Нігерія	2875
2.	Пакистан	2692
3.	Ефіопія	2505
4.	Бангладеш	2310
5.	Судан	1885
6.	Кенія	1830
7.	Демократична Республіка Конго	1450
8.	Мозамбик	1368
9.	Танзанія	1142
10.	Нігер	1058

Джерело: складено автором на основі даних [17]

Міжнародна асоціація розвитку надає кредити на фінансування різних секторів економіки країн. У Таблиці 1.3 представлено 5 секторів, які мали найбільшу частку фінансування від МАР станом на 2021 рік:

Таблиця 2.8 Сектори кредитування МАР, 2021р.

Сектор	Частка, %
Соціальні послуги	38
Інфраструктура	27
Державне управління	15
Індустрія та торгівля	11
Агрокультура	8

Джерело: складено автором на основі даних [17]

Як видно з таблиці, найбільший обсяг кредитування має сфера соціальних послуг.

Отже, проаналізувавши міжнародну співпрацю країн з міжнародними фінансовими організаціями на прикладі Міжнародного Валютного Фонду та Міжнародної Асоціації Розвитку, можна зробити висновок про глобальність та масштабність такої взаємодії. Ці установи створюють спеціальні програми та використовують різні інструменти кредитування для того, щоб задовольнити потреби певної країни та забезпечити її економічну стабільність. МВФ постійно збільшує власні резерви СПЗ для того, щоб мати можливість майже миттєво реагувати на ситуації, які можуть виникнути на міжнародній економічній арені. МАР має пільгові умови кредитування країн та спеціальні умови для країн «малої економіки», що робить кредити доступними.

2.2. Співробітництво України з Міжнародним валютним фондом

Україна стала офіційним членом Міжнародного валютного фонду 3 вересня 1992 року. Співпраця розпочалась із впровадженням Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 24 червня 1992 року. Згідно з цим законом, «Після прийняття України до Фонду на Кабінет Міністрів України покладається виконання усіх зобов'язань щодо участі її в Департаменті

Спеціальних прав запозичення Фонду і вчинення всіх дій, необхідних для виконання Україною цих зобов'язань. Підписання та депонування до Фонду будь-якого документа, потрібного для участі України у Департаменті Спеціальних прав запозичення Фонду, здійснюється Міністром фінансів України або іншою особою, уповноваженою Кабінетом Міністрів України» [18].

Загальна інформація про членство України в МВФ представлена в Таблиці 2.9:

Таблиця 2.9 Загальна інформація про членство України в Міжнародному Валютному Фонді

Дата членства	3 вересня 1992 року
Неоплачені покупки та позики	7553,42 млн СПЗ (інформація станом на 31 березня 2022 року)
Спеціальні права запозичення	1014,69 млн СПЗ
Квота	2011,8 млн СПЗ

Джерело: складено автором на основі даних [19]

Протягом усіх років незалежності України МВФ залишався найбільшим кредитором України серед міжнародних фінансових інституцій. Кредитні ресурси МВФ, які надійшли у вигляді пільгових довгострокових кредитів і зробили найбільш помітний вплив на соціально-економічний розвиток країни, дозволив підтримувати фінансові та грошово-кредитної системи та реалізації важливих інвестиційних проектів. МВФ надає кредитування Україні в СПЗ за програмою «Stand-By» (кредитування програми макроекономічної стабілізації). Терміни кредитування короткі: 12–24 місяці до максимум 36 місяців. При цьому обов'язковим є виконання кількох критеріїв ефективності макроекономічної стабільності, без якої країна не отримає свого наступний транш, що включає: рівень чистих міжнародних резервів, монетарні показники та бюджет дефіцит, досягнення макроекономічної стабільності, реформи в економіці і політичні сфери [20].

Основними цілями співробітництва України з Міжнародним Валютним Фондом є:

- стабілізація української фінансової системи
- проведення структурних реформ
- створення підґрунтя для сталого економічного зростання [21]

Історію співпраці України з Міжнародним Валютним Фондом можна поділити на певні періоди відповідно до програм, які були розроблені Фондом для України. Програми представлені у Таблиці 2.10:

Таблиця 2.10 Програми співробітництва України з МВФ, 1994-2020рр.

Рік	Програма співробітництва	Мета	Сума (млн СПЗ)	Сума (млн дол)
1994-1995	Програма системної трансформаційної позики	Підтримка платіжного балансу України	498,7	763,1
1995-1998	3 програми Stand-by	Підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України	1318,2	1935
1998-2002	Програма розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility)	Поповнення валютних резервів Національного банку України	1193	1591

Продовження Таблиці 2.10

Рік	Програма співробітництва	Мета	Сума (млн СПЗ)	Сума (млн дол)
2002-2008	Попереджувальний Stand-by. Програма не була виконана через незабезпечення виконання умов програми проведення перегляду програми і практичне її відновлення у період дії програми	Підтримка платіжного балансу та валютного балансу	411,6	-
2008-2013	Програма Stand-by	Підтримка державного бюджету та поповнення золотовалютних резервів Національного Банку	7000	10600
2014-2017	Механізм Розширеного Фінансування	Поповнення резервів НБУ	6100	8700
2018-2020	Програма Stand-by	Збереження фіскальної консолідації та зменшення інфляції	2800	5500

Джерело: складено автором на основі даних [22]

Через пандемію коронавірусу у 2020 році МВФ переглянув підхід до надання коштів у рамках короткострокових інструментів. У результаті перемовин Україна отримала нову програму співпраці з МВФ – програма Stand-by строком на 18 місяців та обсягом у 5,5 млрд дол. США. Програма охоплювала такі сфери:

- Фіскальна політика

- Монетарна політика
- Політика фінансового сектору
- Енергетична політика
- Антикорупційна політика

Метою програми була підтримка макроекономічної стабільності України. Перший транш сумою 2,1 млрд дол США було ухвалено 9 червня 2020 року і надано Фондом Україні 11 червня 2020 року [22].

Загалом в рамках співробітництва з МВФ станом на 2020 рік Україна отримала 23,910.76 млрд. СПЗ (еквівалент 35 млрд. дол. США).

Через початок війни Україна скасувала угоду stand-by з Міжнародним Валютним Фондом від 9 червня 2020 року задля розробки нової економічної програми, яка буде спрямована на післявоєнне відновлення економіки як тільки це буде можливо.

9 березня 2022 року Радою виконавчих директорів Міжнародного валютного фонду було затверджено рішення виділити Україні додаткове фінансування на суму \$1,4 млрд (1,0059 млрд СПЗ) в рамках програми екстреної підтримки Фонду для його держав-членів за рахунок інструменту швидкого фінансування Rapid Financing Instrument (RFI). Метою фінансування є покриття першочергових витрат Держбюджету та підтримка платіжного балансу України на фоні непередбачуваних величезних витрат, спричинених війною з Російською Федерацією.

«RFI надає можливість швидкого доступу до фінансової допомоги тим країнам, які стикнулися із терміновими потребами платіжного балансу, зокрема, внаслідок воєнних конфліктів. Дизайн RFI розроблений для випадків, коли започаткування повноцінної програми економічних реформ є неможливим». В той же час держава, яка просить таку допомогу у МВФ має надати Фонду прописаний перелік економічних заходів, спрямованих на вирішення проблем із платіжним балансом [23].

На Рисунку 2.2 представлена динаміка надання Міжнародним Валютним Фондом коштів Україні в рамках відповідних програм за період 1995-2022рр:

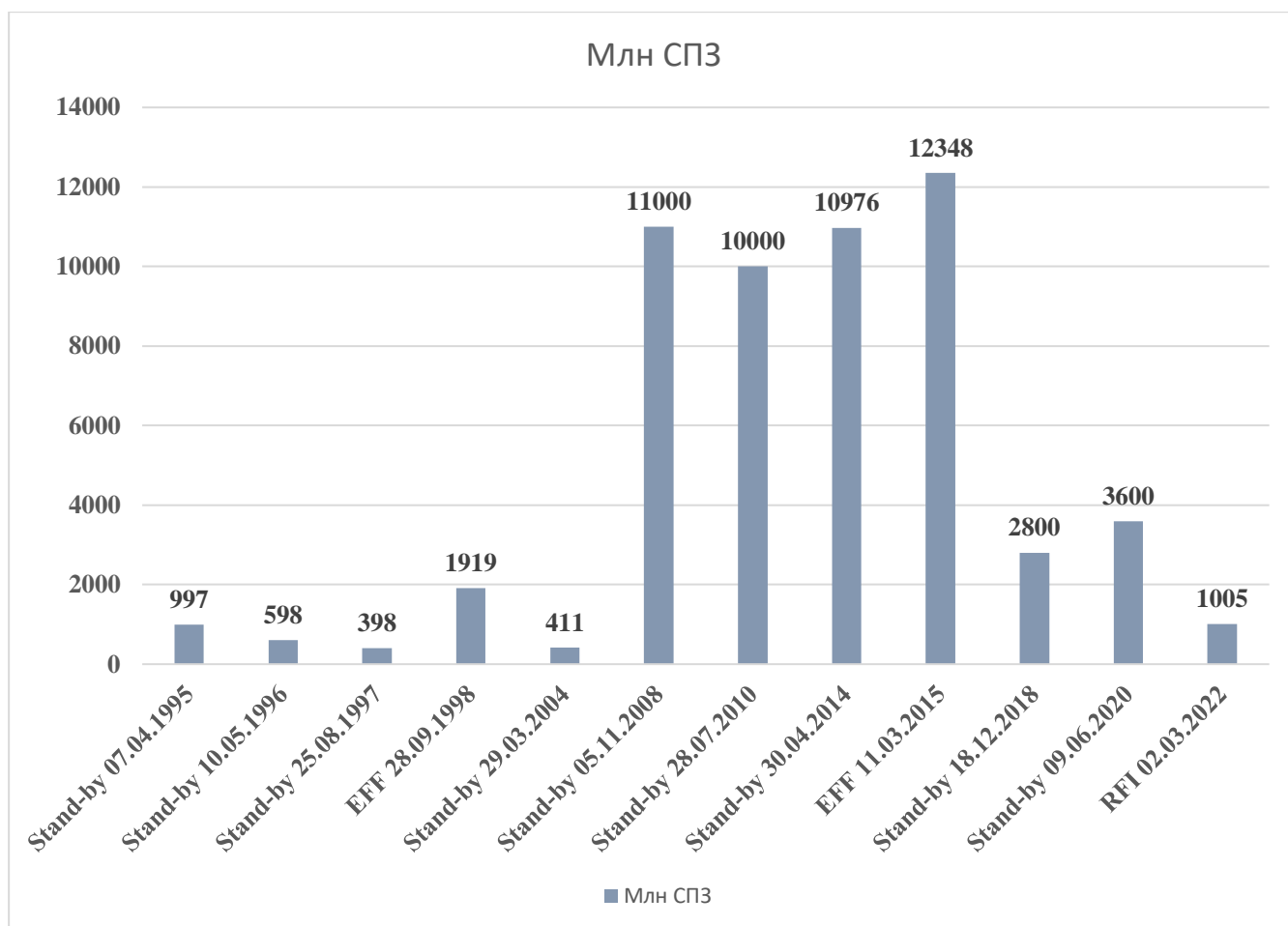

Рисунок 2.2 – Динаміка надання МВФ коштів Україні з початку співпраці до сьогодні, 1995-2022 рр., млн СПЗ

Отже, співпраця України з Міжнародним Валютним Фондом розпочалась у 1992 році, коли Україна стала країною-членом фонду і вже у 1994 році отримала перший кредит від організації у рамках програми трансформаційної позики. Кошти МВФ переважно спрямовані на підтримку та фінансування дефіциту платіжного балансу, підтримку стабільного курсу гривні та на поповнення золотовалютних резервів Національного Банку України. Фонд активно надавав фінансову допомогу під час пандемії коронавірусу у 2020 році, а також виділив додаткове фінансування у розмірі 1,4 млрд доларів США в рамках екстреної допомоги Україні після початку війни.

2.3 Вплив кредитів Групи Світового банку на економіку України

Україна розпочала співпрацю з Групою Світового банку у 1992 році з підписання Міністром фінансів України Григорієм П'ятаченком на офіційній церемонії у Вашингтоні «Статей Угоди» Статуту Міжнародного банку реконструкції та розвитку. Таким чином Україна стала 167 країною-членом Світового банку. [24]

«Представництво Світового банку в Україні було відкрито в 1993 р. Україна є членом усіх п'яти структур Групи Світового банку. Основним документом, на якому базується співпраця України з членами Групи Світового Банку, є Стратегія партнерства

З того часу Світовий банк підтримував програму діяльності уряду України, надаючи позики на реформування державного сектора, здійснення реформ в аграрному, енергетичному, фінансовому та соціальному секторах, приватизацію та реструктуризацію підприємств, а також на охорону довкілля.

Наслідком партнерських взаємин між Україною та Світовим банком після 1992 р. стали безліч спільних проектів, що сприяють удосконаленню державного і приватного секторів, підвищенню ефективності сільського господарства і енергетики, захисту довкілля та зміцненню соціального сектору.

Світовий банк також надає істотну некредитну допомогу, яка стосується, зокрема, нещодавніх досліджень торговельної політики України, оцінки рівня бідності, економічних наслідків епідемії ВІЛ/СНІДу, регіональної політики, реформи стосунків органів влади різних рівнів, пенсійної політики, аналізу державних видатків, обстеження фінансового сектору, а також реформ у галузях охорони здоров'я та освіти. Діяльність такого типу охоплювала розроблення Меморандуму з економічного розвитку України, а також дослідження галузей виробництва продуктів харчування та сільського господарства, бюджетів сільських місцевостей, енергетичної та вугільної галузей, сфери захисту довкілля, аналіз державних видатків на охорону довкілля тощо» [25].

Види проектів реалізованих Світовим Банком в Україні залежно від сектору представлені на Рисунку 2.3:

Рисунок 2.3 – Напрями реалізації проектів Світового Банку в Україні

Джерело: складено автором на основі даних [26]

Як видно з Рисунку 2.3, найбільша кількість проектів Світового Банку в Україні реалізовується в секторі центрального управління, енергетики та банківських установ.

7 березня 2022 року Рада виконавчих директорів Світового банку затвердила пакет додаткової бюджетної підтримки для України під назвою «Фінансування виходу з надзвичайної економічної ситуації в Україні» або «Вільна Україна» на суму 489 мільйонів доларів США. Пакет, затверджений Радою, складається з додаткової позики на 350 мільйонів доларів і гарантій у розмірі 139 мільйонів

доларів, а також мобілізації грантового фінансування в розмірі 134 мільйони доларів і паралельного фінансування в розмірі 100 мільйонів доларів, що призвело до загальної мобілізованої підтримки в розмірі 723 мільйонів доларів. Швидка підтримка допоможе уряду надавати критично важливі послуги українським громадянам, зокрема це стосуватиметься виплати заробітної плати працівникам лікарень, пенсії для людей похилого віку та соціальні програми для вразливих верств населення.

Початкова підтримка Світового банку була збільшена за рахунок гарантій Нідерландів на 80 мільйонів євро (еквівалент 89 мільйонів доларів) і Швеції на 50 мільйонів доларів. Світовий банк також створив багатодонорський трастовий фонд (MDTF) для сприяння передачі грантових ресурсів від донорів в Україну з внесками від Великобританії, Данії, Латвії, Литви та Ісландії загальною сумою у 134 мільйони доларів США. Крім того, Японія прив'язує до пакету підтримки 100 мільйонів доларів паралельного фінансування. [27]

7 червня 2022 року Рада виконавчих директорів Світового банку затвердила додаткове фінансування для України у розмірі 1,49 мільярдів доларів в рамках проекту «Державні видатки на підтримку адміністративної спроможності в Україні». Ця допомога є частиною пакету допомоги у 4 мільярди доларів США, який Світовий Банк планує надати Україні. [28]

Загальний портфель проектів Світового банку в Україні спрямований на покращення основних державних послуг у таких сферах, як:

- водопостачання,
- каналізація,
- опалення,
- електроенергія,
- енергоефективність,
- будівництво доріг,
- соціальний захист,
- освіта,

- охорона здоров'я,
- розвиток приватного сектору

З моменту приєднання України до Світового банку в 1992 році, зобов'язання Банку перед країною становили понад 14 мільярдів доларів у близько 90 проектах і програмах.

Нещодавно узгоджені проекти Світового Банку для України наведені у Таблиці 2.11:

Таблиця 2.11 Нещодавно узгоджені проекти Світового Банку для України, 2021-2022рр.

Назва проекту	Дата узгодження	Сума виділених коштів, млн дол США
Державні витрати на підтримку адміністративної спроможності (PEACE) в Україні	7 червня 2022р.	1492
Фінансування Позики для відновлення після надзвичайної економічної ситуації в Україні	7 березня 2022р.	489.25
Проект AF2 в Україні надзвичайного реагування на COVID-19 та вакцинації	7 березня 2022р.	91.39
Друга позика на розвиток політики відновлення економіки	17 грудня 2022р.	349.5

Продовження Таблиці 2.11

Назва проекту	Дата узгодження	Сума виділених коштів, млн дол США
Проект AF to Ukraine надзвичайного реагування на COVID-19 та вакцинації	10 грудня 2022р.	150
Програма підтримки управління державними фінансами в Україні	31 серпня 2021р.	4.41

Джерело: складено автором на основі даних [29]

Отже, Група Світового Банку почала активну співпрацю з Україною з 1992 року. За цей час найбільшу кількість проектів було реалізовано в секторі центрального управління, енергетики та банківських установ. Окрім вже існуючих проектів, 7 березня 2022 року Світовий Банк анонсував пакет додаткової бюджетної підтримки для України під назвою «Фінансування виходу з надзвичайної економічної ситуації в Україні» розміром у 489 мільйонів доларів США, спрямований на підтримку економіки України під час війни.

2.4. Стан та тенденції кредитування ЄБРР

Україна стала членом Європейського банку реконструкції та розвитку 13 серпня 1992 року.

ЄБРР не фінансує витрати державного бюджету, а здійснює фінансування тільки інвестиційних проектів розвитку у приватному та державному секторі, окрім оборонної та тютюнової промисловості, а також проектів грального бізнесу.

В рамках прийнятої стратегії ЄБРР працює у двох напрямках: надання міжнародних кредитів на пільгових умовах під державні гарантії та кредитування приватних підприємств на комерційних умовах.

ЄБРР є одним з найбільших інституційних інвесторів в Україні. Станом на початок травня 2022 року сукупний обсяг виділеного Україні Банком фінансування становить 16,5 млрд євро в рамках 510 проектів. На стадії реалізації знаходиться 9 спільних з ЄБРР проектів загальним обсягом позик 1 764,0 млн євро. Обсяг використання коштів позик ЄБРР за цими проектами станом на 30 квітня 2022 року – 600,67 млн євро (34,1 % загальної суми позик). [30]

Загальний стан кредитування ЄБРР України представлено у Таблиці 2.12:

Таблиця 2.12 Результати співпраці України з ЄБРР станом на 31 березня 2022 року

Кількість проектів	510
Загальні інвестиції	16497 млн євро
Сукупні виплати	11399 млн євро
Кількість активних проектів	198
Актуальне портфоліо проектів	4168 млн євро
Операційні активи	2362 млн євро
Частка приватного сектора в портфелі	43%
Частка власного капіталу портфеля	7%

Джерело: складено автором на основі даних [31]

Використання кредитних коштів по проектах ЄБРР в державному секторі станом на 30 квітня 2022 року продемонстровано у Таблиці 2.13:

Таблиця 2.13 Використання кредитних коштів по проектах ЄБРР в державному секторі станом на 30 квітня 2022 року, млн євро

№	Назва проекту	Сума позики	2019	2020	2021	2022	Всього викорис тано	% викорис тано	Кінцева дата використання кредиту
1	"Проект розвитку АТ "Укрпошта": Логістична мережа та Сільське відділення"	63	-	-	22,4 2	0,98	23,40	37,14	31.12.2023
2	"Розвиток транс'європейської транспортної мережі (Україна-дорожні коридори)"	450	-	-	1	1,90	2,90	0,64	31.12.2026
3	Проект електрифікації української залізниці "Електрифікація залізничного напрямку Долинська – Миколаїв – Колосівка"	150	-	-	1,25	-	1,25	0,83	19.12.2022
4	"Проект модернізації мережі електропередачі"	149	-	1,49	0,24	-	1,73	1,16	20.06.2026
5	"Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові"	160	-	1,6	0,75	-	2,35	1,47	31.12.2022
6	"Реабілітація гідроелектростанцій"	180	24,4 3	14,6 3	16,3 9	8	84,05	46,69	30.06.2022
7	"Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровськ"	152	7,55	10,6 2	15,3 6	-	51,36	33,79	31.12.2024

Продовження Таблиці 2.13

№	Назва проекту	Сума позики	2019	2020	2021	2022	Всього використано	% використано	Кінцева дата використання кредиту
8	"Україна: Комплексна (Зведена) програма підвищення рівня безпеки енергоблоків атомних електростанцій"	300	125,77	16,82	0,81	0,19	297,81	99,27	15.01.2023
9	"Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС - Каховська"	160	6,84	-	1,29	-	8,13	5	15.12.2023

Джерело: [30]

Кількість проектів реалізованих Європейським Банком Реконструкції та Розвитку в Україні за період у 2016-2021рр. наведено на Рисунку 2.4:

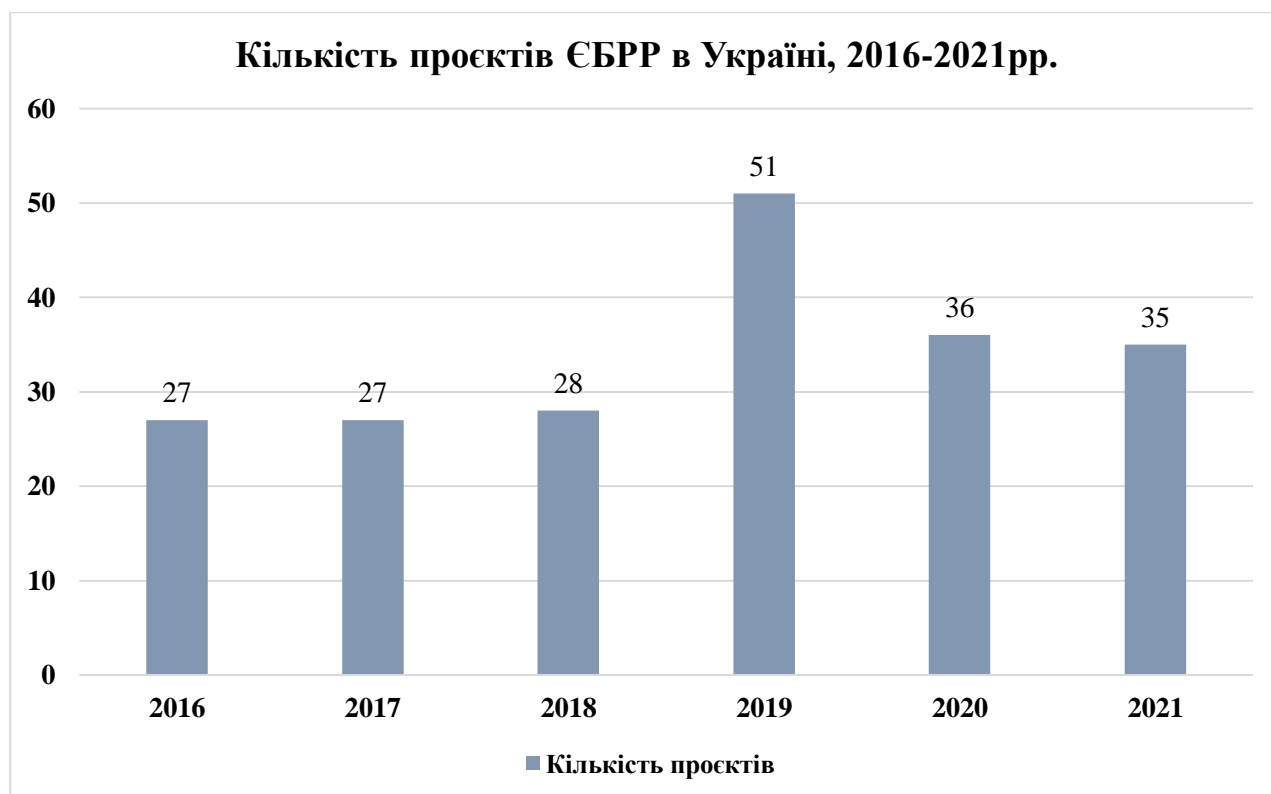

Рисунок 2.4 – Кількість проектів ЄБРР в Україні, 2016-2021рр.

Джерело: складено автором на основі даних [31]

Як видно з Рисунку, найбільша кількість проектів була реалізована у 2019 році – 51 проект, а найменша – у 2016 та 2017 – 27 проектів.

Щорічне фінансування Європейським Банком Реконструкції та Розвитку України представлено на Рисунку 2.5:

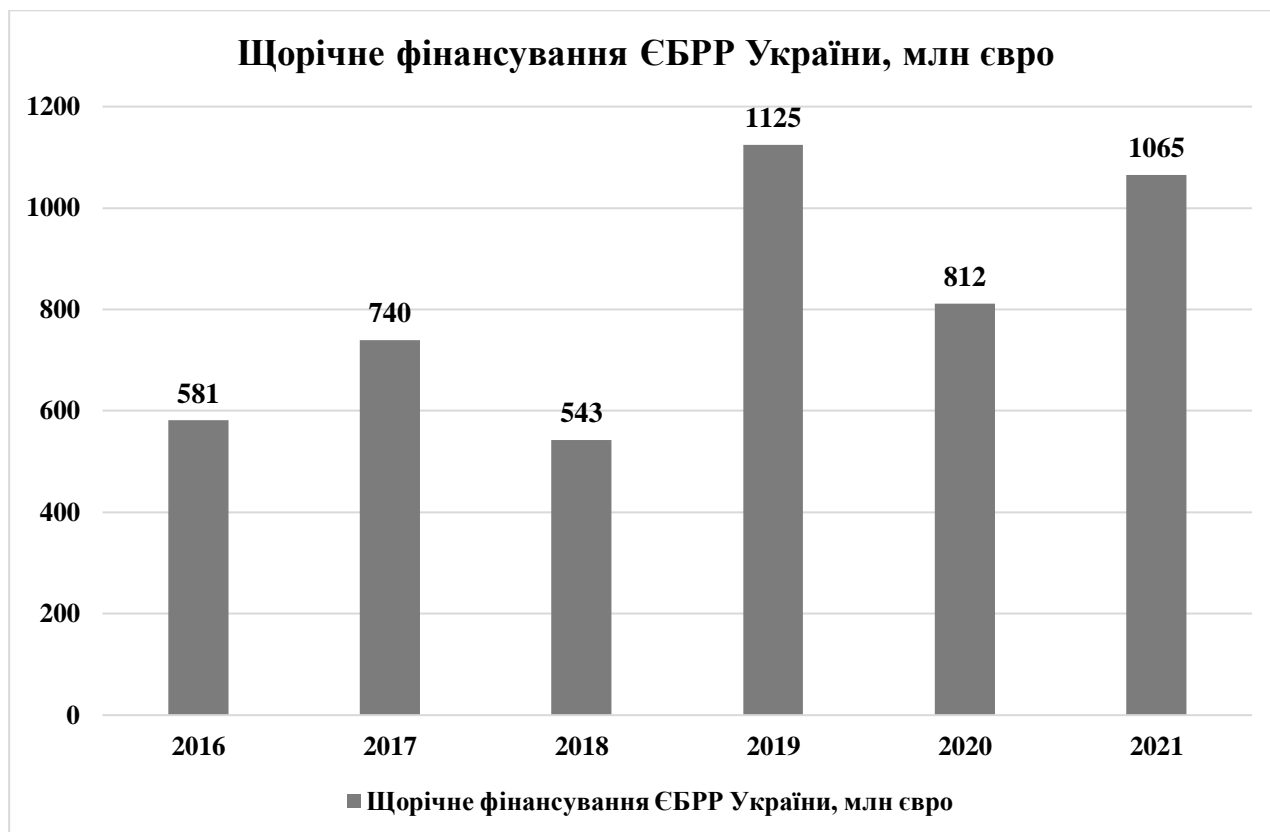

Рисунок 2.5 – Щорічне фінансування ЄБРР України, млн євро, 2016-2021.

Джерело: складено автором на основі даних [31]

Отже, Європейський Банк Реконструкції та Розвитку є важливим економічним партнером України. За період 30-ти річної співпраці ЄБРР реалізував 510 проектів на території України із сукупним обсягом фінансування у 16,5 мільярдів євро. Наразі активними є 9 проектів у сфері енергетики, будівництва та атомної безпеки.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

3.1 Перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

За весь період свого існування як держави Україна активно співпрацювала з багатьма міжнародними фінансовими організаціями з метою підтримки, стабілізації та подальшого розвитку своєї економіки. За результатами багаторічної співпраці можна виділити як позитивні так і негативні моменти. Позитивними результатами співпраці є:

1. Сам факт співпраці України з різними міжнародними фінансовими установами свідчить про активність країни на міжнародній арені та про бажання установ взаємодіяти – це сприяє інтеграції України в міжнародний економічний простір;
2. Збільшення авторитету та «рейтингу» України як суб'єкту міжнародної економіки за рахунок взаємодії з іншими суб'єктами міжнародної економіки – членство України в Міжнародному Валютному Фонді сприяло вступу України в Групу Світового Банку;
3. Міжнародне фінансування та реалізація сотень проектів спрямовується на боротьбу із структурними проблемами економіки та є рушійною силою для впровадження ключових реформ, необхідних для стабілізації та подальшого розвитку не лише економічної та фінансової сфер України, а і таких сфер як охорона здоров'я, соціальний захист вразливих верств населення, енергетика, агрокультура та багато інших. [32]

До проблем, які виникли в результаті співпраці України з різними міжнародними фінансовими організаціями можна віднести наступні:

1. Неєфективна діяльність апарату службовців і фахівців, залученого до процесу розроблення та виконання проектів міжнародних фінансових операцій;
2. Надмірний бюрократизм під час підготовки кредитної заявки, що спричиняє збільшення терміну затвердження кредиту міжнародними фінансовими установами;
3. Непрозорість роботи з коштами, залученими від міжнародних організацій;
4. Недостатня підтримка малого та середнього бізнесу як на законодавчому рівні, так і щодо реальних фінансових програм;
5. Низькі темпи упровадження реформ, що призвело до необхідності запозичення коштів у МВФ, ЄС та інших організацій, що спричинило надвисокий рівень заборгованості, яка у 2015 році становила 79,4% до ВВП; сьогодні ця заборгованість перед міжнародними організаціями невпинно зростає. [32]

Для того, щоб підвищити ефективність співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями необхідно переглянути певні засади, на яких ця співпраця відбувається зараз. Доцільним буде:

1. На законодавчому рівні впровадити стратегію співпраці, яка б мала прописані конкретні кількісні показники, які використовувались би для впровадження проектів;
2. Підтримка конструктивних відносин з приватними кредиторами;
3. Ефективне управління зовнішнім боргом та резервами;
4. Сприяння становленню та розвитку міжнародних ринків товарів і послуг, модернізації та підвищенню ефективності діяльності підприємств державного і приватного секторів країни шляхом створення відкритої, конкурентної системи управління операціями міжнародних фінансових інституцій;

5. Покращити кадрове забезпечення сфери міжнародних валютно-кредитних відносин. [32]

З урахуванням війни в Україні та повною невизначеністю із майбутнім, співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями є як ніколи важливою та навіть життєво необхідною.

У квітні 2022 року відбувся Весняний збір, під час якого керівники Національного банку України взяли участь у низці заходів та зустрічей із представниками-високопосадовцями міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного Валютного Фонду та Світового банку, а також Міністерства фінансів США та Ради директорів Експортно-імпортного банку США. На цьому зборі обговорювались питання забезпечення економічної безпеки України під час війни та можливість подальшої співпраці з фінансовими організаціями. Зокрема ключовими питаннями стали:

- «поточна економічна ситуація та стан фінансового сектору України;
- надання фінансової допомоги Україні від міжнародних партнерів для збереження макрофінансової стабільності України;
- пошук джерел додаткової допомоги для післявоєнного відновлення України;
- перспективи подальшої співпраці України з МВФ та Світовим банком» [33]

За результатами зборів представники міжнародних фінансових організацій висловили бажання та готовність до подальшої співпраці з Україною, а також відзначили успіх заходів, які здійснив Національний банк для підтримки економіки та збереження фінансової стабільності в Україні в умовах воєнного стану [33]. Подальша співпраця скоріш за все і надалі буде відбуватись у рамках створення і реалізації вже існуючих програм допомоги для стабілізації економіки України.

3.2. Моделювання впливу кредитів міжнародних організацій на економіку України

Кредити від міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного Валютного Фонду покликані підтримувати платіжний баланс країни та за потреби покривати його дефіцит, підтримувати стабільний курс валюти. Подивимось який вплив кредити МВФ мали на економіку України на прикладі таких показників як ВВП, державний борг, безробіття та інфляція за період з 4 кварталу 2011 року по 4 квартал 2021 року.

Змоделюємо вплив кредитів Міжнародного Валютного Фонду на економіку України. Через те, що не можна знайти щорічні дані по кредитах від МВФ через те, що деякі програми розраховані більше ніж на рік, візьмемо державний борг, оскільки кредити від МВФ є частиною державного боргу України.

Для дослідження впливу деяких факторів на ключові економічні показники було створено багатофакторну регресійну модель за методом найменших квадратів на базі програмного забезпечення «EViews 8».

Об'єктом дослідження був обраний номінальний ВВП України. Метою дослідження є визначення впливу державного боргу, індексу споживчих цін та рівня безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) на номінальний ВВП України.

Було висунуто наступні **початкові гіпотези**:

1. Номінальний ВВП України обернено залежить від індексу споживчих цін. Збільшення рівня інфляції призводить до зменшення купівельної спроможності населення, а отже люди менше купують товарів та послуг. Це в свою чергу впливає на компанії, які виробляють ці товари та послуги – чим менший їх дохід, тим нижчі податкові надходження від них до бюджету країни. Отже, це призводить до зниження ВВП країни.

2. Номінальний ВВП України обернено залежить від рівня безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП). Чим вищий показник рівня безробіття тим менше товарів та послуг виробляється у країні, отже тим менший ВВП.

3. Номінальний ВВП України обернено залежить від обсягу державного боргу. Чим більший державний борг, тим більше навантаження йде на економіку держави, зокрема на обслуговування боргу. Держборг гальмує розвиток економіки, отже ВВП стає менше.

Характеристика інформаційної бази.

Номінальний ВВП України – дані взяті із сайту Міністерства фінансів України. Одиниця виміру – млн. дол. США. Дані взяті щоквартально за період 4 квартал 2011-2021 рр. [34].

Індекс споживчих цін – дані взяті із сайту Державної служби статистики України. Одиниця виміру – відсотки. Дані взяті щоквартально за період 4 квартал 2011-2021 рр. [35].

Рівень безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) – дані взяті із сайту Державної служби статистики України (2011-2013 рр.) та із сайту Міністерства фінансів України (2014-2021рр.). Одиниця виміру – відсотки. Дані взяті щоквартально за період 4 квартал 2011-2021 рр. [36] [37].

Державний борг України – дані взяті із сайту Міністерства фінансів України. Одиниця виміру – млн грн. Дані взяті щоквартально за період 4 квартал 2011-2021 рр. [38].

Специфікація моделі.

Залежна змінна – LOG(GDP) – Номінальний ВВП України, млн. дол. США.

Незалежні змінні:

1. CPI – Індекс споживчих цін відносно попереднього кварталу, %;
2. UR – Рівень безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП), %.
3. PD – Державний борг України, млн грн.

Загальне рівняння регресії має наступний вигляд:

$$\text{LOG(GDP)} = C(1) + C(2)*\text{CPI} + C(3)*\text{UR} + C(4)*\text{PD}$$

Аналіз результатів моделювання.

На основі зібраних даних було побудовано регресійну модель. Результати моделювання зображені на Рисунку 3.1. В результаті оцінки впливу факторів на залежну змінну регресійне рівняння має наступний вигляд:

$$\text{LOG(GDP)} = 14.37126 - 0.006351 * \text{CPI} - 0.141992 * \text{UR} + 6.60\text{E-}07 * \text{PD}$$

Dependent Variable: LOG(GDP)

Method: Least Squares

Date: 06/19/22 Time: 01:52

Sample: 2011Q4 2021Q4

Included observations: 41

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	14.37126	0.430742	33.36395	0.0000
CPI	-0.006351	0.001614	-3.933841	0.0004
UR	-0.141992	0.042432	-3.346372	0.0019
PD	6.60E-07	3.32E-08	19.86210	0.0000
R-squared	0.916549	Mean dependent var	13.36130	
Adjusted R-squared	0.909783	S.D. dependent var	0.492727	
S.E. of regression	0.147996	Akaike info criterion	-0.890791	
Sum squared resid	0.810407	Schwarz criterion	-0.723613	
Log likelihood	22.26122	Hannan-Quinn criter.	-0.829914	
F-statistic	135.4581	Durbin-Watson stat	1.177622	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Рисунок 3.1 – Результати моделювання

Джерело: розрахунки автора на основі Додатку А.

Зробимо висновки щодо впливів факторів на залежну змінну, базуючись на отриманому рівнянні. Отже, ми маємо можливість зіставити отримані результати з початковими гіпотезами:

1. Зростання зміни індексу споживчих цін на 1 % спричиняє зменшення номінального ВВП України на 0.006351%. Отже, гіпотеза про обернену залежність між змінними підтвердилась.
2. Зростання рівня безробіття населення працездатного віку на 1 % спричиняє зменшення номінального ВВП України на 0.141992%. Отже, гіпотеза про їх обернену залежність підтвердилась.

3. Зростання державного боргу України на 1% спричиняє зростання номінального ВВП України на 0.6.60E-07%. Отже, гіпотеза про їх обернену залежність не підтвердилась. Показники мають пряму залежність.

Діагностика моделі.

Визначаємо ступінь пояснення зміни залежної змінної незалежними за значенням коефіцієнта детермінації. Зміна номінального ВВП пояснена на 91.6%. Зважений коефіцієнт детермінації – 90.97%.

Оскільки значення p-value t-статистики не перевищує 0.05, ми можемо з ймовірністю 95% відхилити нульову гіпотезу про незначущість незалежних змінних. Оскільки значення p-value f-статистики дорівнює 0, можемо зробити висновок, що незалежні змінні є значущими разом.

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	5.819872	Prob. F(4,33)	0.0012
Obs*R-squared	16.95927	Prob. Chi-Square(4)	0.0020

Test Equation:

Dependent Variable: RESID

Method: Least Squares

Date: 06/19/22 Time: 02:03

Sample: 2011Q4 2021Q4

Included observations: 41

Presample missing value lagged residuals set to zero.

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.491186	0.403966	-1.215909	0.2326
CPI	0.001320	0.001395	0.946676	0.3507
UR	0.033022	0.038358	0.860899	0.3955
PD	2.66E-08	2.99E-08	0.887734	0.3811
RESID(-1)	0.460026	0.166303	2.766186	0.0092
RESID(-2)	-0.210516	0.201828	-1.043045	0.3045
RESID(-3)	0.207953	0.192238	1.081749	0.2872
RESID(-4)	0.582631	0.214317	2.718550	0.0104
R-squared	0.413641	Mean dependent var	-2.44E-15	
Adjusted R-squared	0.289261	S.D. dependent var	0.142338	
S.E. of regression	0.119999	Akaike info criterion	-1.229492	
Sum squared resid	0.475190	Schwarz criterion	-0.895136	
Log likelihood	33.20458	Hannan-Quinn criter.	-1.107738	
F-statistic	3.325641	Durbin-Watson stat	1.530746	
Prob(F-statistic)	0.008626			

Рисунок 3.2 – Результати тестування Бреуша-Годфрі.

Джерело: розрахунки автора на основі Додатку А.

Для перевірки моделі на автокореляцію першого порядку перевіримо результати тесту Дарбіна-Уотсона. В отриманій моделі значення складає 1.53. Критичні значення для нашої моделі становлять: $dl=1.35$; $du=1.66$. Наше значення знаходиться в зоні невизначеності ($dl=1.35 < 1.53 < du=1.66$).

Перевіримо модель на наявність автокореляції вищих порядків за допомогою тесту Бреуша-Годфрі. Оскільки дані квартальні, протестуємо автокореляцію до четвертого порядку. Результати тестування зображені на Рисунку 3.2. Оскільки значення p -value перевищує 0.05 для чотирьох порядків – можемо зробити висновок, що автокореляція відсутня.

Перевіримо нашу модель на гомоскедастичність випадкових величин за допомогою тесту ARCH. Результати наведені на Рисунку 3.3:

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	1.111466	Prob. F(9,31)	0.3839
Obs*R-squared	10.00241	Prob. Chi-Square(9)	0.3503
Scaled explained SS	8.741322	Prob. Chi-Square(9)	0.4615

Test Equation:
 Dependent Variable: RESID^2
 Method: Least Squares
 Date: 06/19/22 Time: 02:11
 Sample: 2011Q4 2021Q4
 Included observations: 41

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.727601	1.731815	0.997567	0.3262
CPI^2	1.97E-05	2.93E-05	0.672939	0.5060
CPI*UR	0.002033	0.001275	1.594745	0.1209
CPI*PD	-2.24E-09	1.45E-09	-1.541970	0.1332
CPI	-0.021056	0.014935	-1.409823	0.1685
UR^2	-0.001844	0.012133	-0.151975	0.8802
UR*PD	-5.72E-09	1.23E-08	-0.463674	0.6461
UR	-0.165699	0.265589	-0.623890	0.5373
PD^2	1.10E-14	2.83E-14	0.388051	0.7006
PD	2.69E-07	2.16E-07	1.248438	0.2212
R-squared	0.243961	Mean dependent var	0.019766	
Adjusted R-squared	0.024466	S.D. dependent var	0.029317	
S.E. of regression	0.028956	Akaike info criterion	-4.037871	
Sum squared resid	0.025992	Schwarz criterion	-3.619926	
Log likelihood	92.77635	Hannan-Quinn criter.	-3.885678	
F-statistic	1.111466	Durbin-Watson stat	1.325388	
Prob(F-statistic)	0.383870			

Рисунок 3.3 – Результати тестування ARCH.

За результатами тесту ARCH p-value перевищує 0,05, а отже можна зробити висновок про гомоскедастичність випадкових величин у даній моделі.

Побудуємо кореляційну матрицю для перевірки на відсутність мультиколінеарності (Таблиця 3.1):

Таблиця 3.1 Аналіз моделі на мультиколінеарність

	C	CPI	UR	PD
C	0.18553881992 02369	-	-	1.821624649618655e-09
CPI	0.000267532565	1700086	0.016500166482	
UR			70231	
PD				

CPI	- 0.00026753256 51700086	2.606512219146 7e-06	- 1.882537887572 755e-06	-2.241853998977915e-12
UR	- 0.01650016648 270231	- 1.882537887572 755e-06	0.001800436757 220106	-3.482014228680659e-10
PD	1.82162464961 8655e-09	- 2.241853998977 915e-12	- 3.482014228680 659e-10	1.103064112518215e-15

З таблиці 3.1 видно, що сильні зв'язки (більші за 0.7) відсутні. Отже робимо висновок про те, що проблема мультиколінеарності відсутня.

Проводимо тестування Жарка-Бера на нормальність розподілу залишків моделі. Результати тестування зображені на Рисунку 3.4:

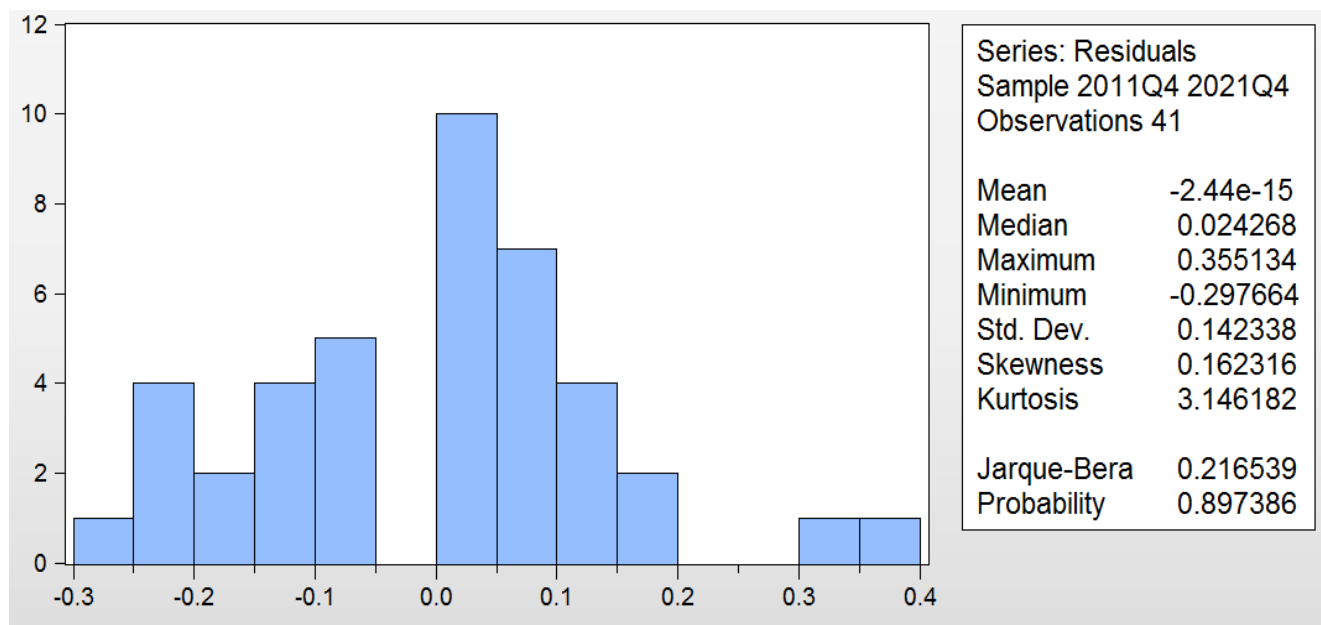

Рисунок 3.4 – Результати тестування Жарка-Бера.

Джерело: розрахунки автора на основі Додатку А.

Нульова гіпотеза за тестом Жарка-Бера – нормальність розподілу залишків моделі. Оскільки за результатами тесту p-value більше за 0.05 – ми не маємо підстав відхилити нульову гіпотезу, тобто залишки моделі розподілені нормально.

Висновки.

Отже, проведене моделювання підтвердило наявність залежності між залежною змінною та досліджуваними факторами. Зміна залежної змінної –

номінального ВВП на 91.6%, пояснена зміною індексу споживчих цін, рівня безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) та державного боргу України. Було визначено, що номінальний ВВП України прямо залежить від державного боргу України та обернено залежить від рівня безробіття працездатних осіб та зміни індексу споживчих цін.

ВИСНОВКИ

З метою регулювання міжнародних фінансових відносин було створено міжнародні фінансові організації. Метою їх діяльності є забезпечення стабільного існування та функціонування міжнародної економіки та усіх її суб'єктів – країн-членів цих організацій. Для цього установи з допомогою країн-учасниць організацій формують спеціальний грошовий фонд, кошти з якого потім йдуть на кредитування країн та реалізацію різних проектів.

Найбільшими міжнародними фінансовими організаціями є Міжнародний Валютний Фонд, група Світового Банку та Європейський Банк Реконструкції та Розвитку. Членство у цих організаціях забезпечує фінансову підтримку економіки держави. Кредитні кошти установ здебільшого спрямовані на підтримку та фінансування дефіциту платіжного балансу, утримання курсу валют на стабільному рівні та на поповнення золотовалютних резервів національних банків.

За результатами дослідження аналітичних даних можна зробити висновок про активну міжнародну співпрацю Міжнародного Валютного Фонду та Світового Банку з країнами-членами цих організацій. МВФ надає фінансування для країн в рамках програм Stand-by, програми розширеного фінансування (EFF), програми Precautionary and Liquidity Line (PLL), програми Short-term Liquidity Line, програми розширеного кредитування (ECF), програма Standby Credit Facility (SCF). Світовий Банк реалізує проекти в секторах центрального управління, енергетики, банківських установ, торгівлі, соціального захисту та агрокультури.

Міжнародні фінансові організації мають оперативну реакцію на надзвичайні події, які відбуваються у світі. У 2020 році МВФ виділив допомогу на подолання коронакризи. Це також можна побачити на прикладі України. 7 березня 2022 року Світовий Банк анонсував пакет додаткової бюджетної підтримки для України під назвою «Фінансування виходу з надзвичайної економічної ситуації в Україні» розміром у 489 мільйонів доларів США, спрямований на підтримку економіки України під час війни. Міжнародний валютний фонд виділив додаткове

фінансування у розмірі 1,4 млрд доларів США в рамках екстреної допомоги Україні після початку війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Щербіна О.І. Історичні передумови виникнення міжнародних фінансових організацій та етапи їх співробітництва з Україною. Статистика України 2011. №4. 2011. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiUqOSxrsz1AhUz5uAKHRM9AjAQFnoECAQQAQ&url=http%3A%2F%2F194.44.12.92%3A8080%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F978%2F1%2F76-81_4%25272011%252855%2529_Scherbina.pdf&usg=AOvVaw2sCPbaS8aC-J7a_1h3wF3d
2. Янікін С. В. Місце та роль міжнародних фінансових організацій на сучасному етапі розвитку світової фінансової системи. Міжнародна економіка. Київ, 2011. С. 100-107. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchtei_2011_3_18.pdf
3. International Monetary Fund. The IMF in History. 2021. URL: <https://www.imf.org/en/About/Timeline>
4. International Monetary Fund. IMF at a Glance. 2021. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-at-a-Glance>
5. Бобик Т. Спеціальні права запозичення. Київ, 2019. С.10. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjCq-Hd2Mr1AhWOk4sKHTqPDe0QFnoECAyQAQ&url=http%3A%2F%2Fena.l.p.edu.ua%3A8080%2Fbitstream%2Fntb%2F53395%2F2%2F2019_Bobik_T-Spetsialni_prava_zapozychennia_10-11.pdf&usg=AOvVaw2u2t1cS3m80amkQEyDnh-E

6. International Monetary Fund. IMF Lending. 2021. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-Lending>
7. Бучинська М. Група світового банку та її роль в економічному становленні України. 2015. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4669/1/%D0%91%D1%83%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%8F.pdf>
8. Паламарчук Н. О. Участь групи світового банку в забезпеченні сталого розвитку: глобальний вимір. БізнесІнформ. №4, 2019. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/uchast-grupi-svitovogo-banku-v-zabezpechenni-stalogo-rozvitku-globalniy-vimir/viewer>
9. В. В. Гулай. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Енциклопедія сучасної України. 2018. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=65139
10. Ковалевський В.В., Козак Ю.Г. Лебедева С.Н. ,Наумчик А.А.,Логвінова Н.С., Апосталюк Л. П., Граматик Ю.І., Барановська М.І., Левицький М.А., Воронова О.В., Захарченко О.В., Гаврилов М.С.,Лапін К.В., Кравченко Є.В. Міжнародні фінансові організації. Київ, 2009. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj11djK8bL4AhUSTsAKHTNGB9o4ChAWegQIFxAB&url=http%3A%2F%2Fdspace.oneu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F1364%2F1%2F%25D0%259C%25D1%2596%25D0%25B6%25D0%25BD%25D0%25B0%25D1%2580%25D0%25BE%25D0%25B4%25D0%25BD%25D1%2596%2520%25D0%25BE%25D1%2580%25D0%25B3%25D0%25B0%25D0%25BD%25D1%2596%25D0%25B7%25D0%25B0%25D1%2586%25D1%2596%25D1%2597.pdf&usg=AOvVaw0-Rxnx3D2vGq7DbHIzLL99>
11. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). 2022. URL: <https://www.ebrd.com/home>

12. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Sectors and Topics. 2022. URL: <https://www.ebrd.com/what-we-do/sectors-and-topics.html>
13. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Loans. 2022. URL: <https://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/loans.html>
14. International Monetary Fund. 2022. URL: <https://www.imf.org/en/About>
15. International Monetary Fund. SDR Allocations and Holdings for all members as of May 31, 2022. 2022. URL: <https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extsdr1.aspx>
16. International Monetary Fund. Active IMF Lending Commitment as of May 31, 2022. 2022. URL: <https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr11.aspx?memberKey1=ZZZZ&date1key=2022-05-31>
17. International Development Association. IDA Financing. 2022. URL: <https://ida.worldbank.org/en/financing>
18. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій: Закон України від 24.06.1992. Відомості Верховної Ради України (ВВР). № 33. Київ, 1992. С. 474. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-12#Text>
19. International Monetary Fund. Country data Ukraine. 2022. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>
20. Modern Cooperation Between Ukraine and the IMF: Dynamics, Trends and Problems. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiEg6HsoKP4AhUGXcAKHeq-Ae0QFnoECAYQAQ&url=https%3A%2F%2Fjournals.umcs.pl%2Fijsr%2Farticle%2Fdownload%2F5397%2F3713&usg=AOvVaw2_euwmi9AUeSL58jrw39d1

21. Міністерство фінансів України. Міжнародний Валютний Фонд. 2021.
URL: <https://web.archive.org/web/20210416195651/https://mof.gov.ua/uk/mvf>
22. Міністерство фінансів України. Міжнародний Валютний Фонд. 2022.
URL: <https://mof.gov.ua/uk/mvf>
23. Фінансовий клуб. МВФ надає Україні \$1,4 млрд екстреного кредиту. Київ, 2022. URL: <https://finclub.net/ua/news/mvf-nadaie-ukraini-usd1-4-mlrd-ekstrenoho-kredytu.html>
24. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця). Короткий огляд Групи Світового Банку. Харків, 2022. URL: <https://www.hneu.edu.ua/korotkyj-oglyad-grupy-svitovogo-banku/>
25. Галіцейська Ю. М. Співробітництво України зі Світовим Банком. Глобальні та національні проблеми економіки. №8. Суми, 2015. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiwpN_7vab4AhUVQEEAHRx6ChIQFnoECAUQAQ&url=http%3A%2F%2Fglobal-national.in.ua%2Farchive%2F8-2015%2F06.pdf&usg=AOvVaw2YUjy00jSPWAd0xzJYaAyg
26. The World Bank. Projects Ukraine. 2022. URL: https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/projects-summary?countrycode_exact=UA&os=0
27. The World Bank. World Bank Mobilizes an Emergency Financing Package of over \$700 million for Ukraine. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/07/world-bank-mobilizes-an-emergency-financing-package-of-over-700-million-for-ukraine>
28. The World Bank. World Bank Announces Additional \$1.49 Billion Financing Support for Ukraine. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/06/07/-world-bank-announces-additional-1-49-billion-financing-support-for-ukraine>

29. The World Bank. Projects Ukraine. 2022. URL: https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/projects-summary?lang=en&countrycode_exact=UA
30. Міністерство фінансів України. Європейський Банк Реконструкції та Розвитку. 2022. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ebrr>
31. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Ukraine. 2022. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html>
32. Смагло О. В. Стан та перспективи розвитку співпраці між Україною та міжнародними інституціями. Економіка та суспільство. №14, 2018. С. 856-861. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjx8dv95az4AhWPfMAKHdnMCcYQFnoECAYQAQ&url=https%3A%2F%2Feconomyandsociety.in.ua%2Fjournals%2F14_ukr%2F123.pdf&usq=AOvVaw2lnceqOIwdkewnmEXsMfmt
33. Національний Банк України. Київ, 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pidsumki-vizitu-kerivnitstva-natsionalnogo-banku-ukrayini-do-ssha-dlya-uchasti-u-vesnyanih-zborah-mvf-ta-svitovogo-banku>
34. МінфінМедіа. ВВП України. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
35. Державна служба статистики України. 2022. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/dw_infl_uk/calc_pld.asp?kat=1
36. Державна служба статистики України. 2022. URL: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/rp/oprp14.htm>
37. МінфінМедіа. Рівень безробіття в Україні. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2020/>
38. МінфінМедіа. Державний борг України. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2021/>

Додаток А

Таблиця А.1 Квартальні дані для незалежної та залежних змінних моделі

Квартал	Номинальний ВВП України, млн. дол. США	Індекс споживчих цін відносно попереднього кварталу, %;	Рівень безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП), %	Державний борг України, млн грн.
2011 IV кв.	364083	105.00	9.8	473121.6
2012 I кв.	293493	102.30	10.5	483297.7
2012 II кв.	349212	99.60	9.5	479756.6
2012 III кв.	387620	100.00	9.1	495792.6
2012 IV кв.	378564	99.90	9.4	515510.6
2013 I кв.	302864	99.40	10	538852.2
2013 II кв.	353025	99.60	9.4	545095.7
2013 III кв.	394731	99.70	8.7	552000.5
2013 IV кв.	404311	100.20	8.7	584114.1
2014 I кв.	313568	103.00	9.40	721837.2
2014 II кв.	375903	109.80	9.00	821837.1
2014 III кв.	434166	114.70	9.30	962064.6
2014 IV кв.	443091	122.20	9.70	1100564
2015 I кв.	375525	142.70	10.00	1524345.1
2015 II кв.	455245	158.90	9.60	1438180.1
2015 III кв.	563907	153.30	9.40	1521377.80
2015 IV кв.	584781	145.40	9.50	1572180.2
2016 I кв.	455637	120.70	10.30	1710381
2016 II кв.	535324	108.10	9.80	1668132
2016 III кв.	669170	108.00	9.60	1778033.6
2016 IV кв.	723051	112.30	9.70	1929758.7
2017 I кв.	591008	113.50	10.50	1951846.1
2017 II кв.	664760	113.80	10.00	1957701.5
2017 III кв.	833130	116.20	9.70	2043027.3
2017 IV кв.	894022	113.90	9.90	2141674.4
2018 I кв.	705013	113.20	10.00	2053601.3
2018 II кв.	810820	111.50	9.30	1998026.9
2018 III кв.	994850	108.90	9.00	2112768.6
2018 IV кв.	1048023	109.70	9.10	2168627
2019 I кв.	815123	109.00	9.60	2146643.8
2019 II кв.	932677	109.10	8.80	2102409.6
2019 III кв.	1111862	108.50	8.40	1997752.1
2019 IV кв.	1114902	105.20	8.60	1998275.4
2020 I кв.	845829	102.30	8.90	2255552.8
2020 II кв.	867782	102.10	9.60	2269174.7

2020 III кв.	1156797	102.40	9.70	2345608.1
2020 IV кв.	1301539	100.9	9.90	2551935.6
2021 I кв.	1021504	101.70	10.90	2514279.9
2021 II кв.	1187718	100.20	10.30	2514359.5
2021 III кв.	1520248	101.20	10.30	2445520.3
2021 IV кв.	1730104	100.6	10.30	2671827.6

Джерело: складено автором на основі даних [34], [35], [36], [37], [38].